

Vnějšek a předmětnost

Slovo „vnějšek“ bývá nesprávně chápáno, a právě proto musí být jeho smysl nejprve náležitě objasněn. Především je třeba vzít v úvahu, že „vnějšek“ dává smysl jen tam, kde můžeme mluvit také o „nitru“; ryzí vnějšek neexistuje, není a nemůže být „reálný“. To pochopitelně nevíme předem, ale můžeme to tvrdit na základě toho, co jsme se už dozvěděli – nicméně vždycky je třeba to umět obhájit (zdůvodnit). Za druhé si musíme uvědomit, že mezi nitrem a vnějškem jsou možné přechody (to víme již od dob Hegelových, a to na rozdíl od Leibnize). Problém je ovšem něco jiného, totiž jak se nitro samo zvějšňuje, rozumí se bez našeho přičinění (jakožto pozorovatele), a jak my sami – jak pozorovatelé – dovedeme přejít od „nitra“ či „niternosti“ k „vnějšku“ či „vnějškovosti“ (event.. od nepředmětnosti k předmětnosti). (A totéž naopak. v opačném, obráceném smyslu.) Už z toho zřejmě vysvítá, že rozdíl mezi niterností a vnějšností nemůže být redukovatelně odvozován pouze od přístupu nějakého subjektu jako pozorovatele nebo vykonavatele. Dalo by se v jistém smyslu říci, že jde primárně o problém ontologický, nikoli fenomenologický. Proto se nemůžeme příliš orientovat podle obecného mínění nebo podle jazykového úzu. Mějme kupř. před sebou nějaké zvíře nebo ptáka, třeba slepici. Vnějšek není jen to, co máme před sebou jako vnější pozorovatelé, protože to, co máme aktuálně vskutku „před sebou“, není nikdy celý vnějšek oné slepice. Především ji vidíme vždycky z nějaké strany, ale vidět celý vnějšek vyžaduje nějaký čas, abychom se mohli buď sami přesunout postupně na různá místa a abychom tak mohli vidět slepici ze všech stran (i shora a zdola), anebo musíme slepicí otáčet tak, abychom ji opět viděli ze všech stran. (Tak se ukazují také, že „vnějšek“ není pro nás nikdy přístupný v jednom okamžiku, nýbrž jen v čase, díky kterému si můžeme o pozorovaném udělat jasno na základě syntézy několika resp. vícera pozorování.) Ale ani to ještě není veškerý „vnějšek“, tj. všechno ze slepice, k čemu lze přistupovat zvějšku a mít to tak „před“ sebou. My totiž můžeme tu slepici také zabít a vykuchat, a přitom se jako také „vnější“ mohou ukázat její vnitřnosti. A můžeme jít dál a zjistit, že každý orgán, dokonce každá buňka v kterékoli tkáni má opět nějakou svou vnější stránku, nějaký vnějšek, i když se o tom běžně mluví jako o něčem „vnitřním“. My naproti tomu budeme trvat na tom, že vnitřek či vnitřní stránka čehokoli (tedy celé slepice stejně jako jejích vnitřností nebo posléze i jednotlivých buněk) je to, co sice vždycky také nějaký vnějšek má, ale není s ním totožné ani s ním zaměnitelné, tedy něco, k čemu vůbec není žádný přístup zvějšku možný, a to nejen pro nás, ale pro nikoho, vůbec pro žádný subjekt (ani nejnižší úrovně).

(Písek, 150101-1.)